

# Trgovina z ljudmi

## Nepredvidljiva past za mladostnike

✍ Leja Drobnak Škodlar



*Trgovina z ljudmi je kompleksen pojem, katerega na eni strani spodbujajo kriminalne organizacije, na drugi strani pa revščina posameznika v katerikoli državi sveta. Kot glavni problem lahko izpostavim dva pomembna dejavnika, ki zajemata celoto tega kompleksnega pojma, ki pa sta lahko med seboj neodvisna: kriminal ter nepravilne ekonomske razlike v svetu.*

**T**rgovina z ljudmi je globalni problem, ki vpliva na kompleksno matrico držav izvora, tranzita in namembnosti ter na njihove mednarodne odnose, varnost in gospodarstvo. Hkrati pa je to zločin in kršitev temeljnih človekovih pravic posameznika, pri katerem gre za izkoriščanje ranljivih oseb za namene spolnega izkoriščanja in izkoriščanja delovne sile s strani kriminalcev, katerih glavni namen je premoženjska korist.

Trgovina z ljudmi se pojavlja v različnih oblikah, kot npr.: prisilna prostitucija; prisilno delo v povezavi z delom na črno in zaposlovanjem na črno; beračenje; prisila z namenom storitve kaznivega dejanja; trgovina z človeškimi organi ipd. Vsako minuto dnevno je za namene spolnega izkoriščanja in za izkoriščanje delovne sile zlorabljenih mnogo ranljivih žensk, moških, mladostnikov in otrok.

Trgovina z ljudmi je ena izmed najbolj umazanih aktualizacij globalnega kapitalizma. Je neposredna posledica škodljivih neenakosti, ki se širijo s procesom globalizacije v primerih

poglabljanja revščine na podeželju, zmanjšanja ekonomske zmožnosti revnih, prehajanja bogastva in resursov iz revnih gospodarstev v bogata ter široke erozije resničnih človekovih svoboščin v razvitem svetu. Kriminalci, ki trgujejo z ljudmi, se ponasajo s prisilo, prevaro, korupcijo in surovim nasiljem v vseh fazah poslovanja. To ni le problem kaznovalne politike, temveč zajema različne segmente, ki naj bi se borili proti trgovini z ljudmi.

Trgovanje z ljudmi je hudo kaznivo dejanje in grobo kršenje človekovih pravic. Gre za surovo teptanje človekovega dostojanstva in vrednosti. Pojmovanje trgovine z ljudmi je povezano z različnimi definicijami. Moja povezuje ekonomijo in nepopisno bolečino žrtev: "Človeška identiteta je konstrukt s konkretnimi družbenimi-psihološko-političnimi implikacijami, ki išče sproščeno gotovost in svobodo. Vendar ta sodobni kapitalizem uničuje človeško naravo in ga pohlepno vabi k opravljanju kriminalnih dejavnosti, za katerim stoji bogastvo. In prav trgovina z ljudmi je ena izmed oblik organiziranega kriminala, ki deluje znotraj meja države in transnacionalno za namen pridobitve dobička. Poleg svoje kriminalnosti je trgovina z ljudmi neprekinjeno razčlovečujoče trpinčenje posameznika, ki sčasoma izgublja človeško dostojanstvo in uničuje osebno integriteto".

Pomembno je, da se vsak človek, pa naj bo to osnovnošolec, srednješolec ali odrasla oseba, vpraša; kdo so ljudje, ki mi lahko škodujejo, katere so lahko potencialne žrtve, kaj lahko storim, da ne postanem žrtev trgovine z ljudmi in celo uporabnik storitev, ki izhajajo iz trgovine z ljudmi? Poglejmo, kakšne odgovore nam ta vprašanja narekujejo. Trgovino z ljudmi vodijo organizirane kriminalne skupine in posamezniki,

ki jih imenujemo rekruterji in posredniki, to so tisti, ki so odgovorni za tihotapljenje in transport; tisti, ki zagotavljajo ponarejene in spremenjene identitete za potovalne dokumente; so lastniki prostorov, kjer žrtve izkoriščajo (bari, nočni klubi, bordeli, tovarne, hoteli, gradbišča, kmetije); vodje delavcev; tisti, ki skrbijo pri zbiranju, dobavi in distribuciji dobička pri trgovini z ljudmi; tisti, ki zavestno sodelujejo pri pranju denarja; so tisti ljudje, ki zelo dobro obvladajo svoj posel in ki se na prvi pogled zdijo vredni zaupanja. To so predvsem: sorodniki, starši, prijatelji, fantje (t.i. loverboyi), pogosto so tudi ženske, in to so tisti, ki ne čutijo milosti. Prav vsak lahko postane žrtev, najbolj ranljivi pa so mladostniki, še posebej tisti, ki trenutni čas mladosti izkoristijo za vsako priložnost – izziv, ki jim ga življenje ponuja.

Mladostniki večino svojega časa preživijo pred računalniki, na internetnem omrežju (Facebook ipd.), ki predstavlja svet v malem. Tako lahko s svojim osebnim profilom komunicirajo globalno in navezujejo stike po svetovnem omrežju. Moderna tehnologija mamljivo vabi mlade, da spoznavajo in komunicirajo z ljudmi po vsem svetu, se učijo, si širijo obzorja, preko spleta pa iščejo tudi nepozabna potovanja, zmenke z neznanci, študij v tujini, privlačne zaposlitve v tujini, ki jim ponujajo večji dobiček, kot bi ga sicer prejeli doma, ali se dogovorijo za svobodno delo celo v svoji državi in so sprva popolnoma informirani o vrsti in delovnih pogojih. Kasneje pa se pokaže, da to delo ni tisto, za katerega so se odločili, temveč je delo, kjer posameznik izgubi svoje pravice, postane suženj trgovca, opravlja nevarno in težko delo in prav to so pasti trgovine z ljudmi. Internet je najboljša krinka za storilce, saj ostanejo prikriti in zato



Foto: Matej Hožjan

težko sledljivi, kar je zanje najbolj eleganten način novačenja mladih.

Mladih s sodobnimi pridobitvami, ki nam olajšajo vsakodnevno delo in pomenijo tudi vir koristnih informacij, ne smemo zgolj strašiti. Treba jih je ozaveščati o previdnostnih ukrepih ter varni uporabi.

Zato *Slovenska Karitas*, ki že osmo leto deluje na področju pomoči žrtvam trgovine z ljudmi, poleg oskrbe žrtev (izvajamo krizno in varno namestitve), daje velik poudarek tudi preventivnim aktivnostim. Tako je na voljo preventivno gradivo za mlade in osebe, ki delajo z mladimi, izvajamo pa tudi brezplačne delavnice, ki so namenjene vsem srednjim šolam po Sloveniji. Delavnica je oblikovana tako, da mladi spoznajo osnovni términ trgovine z ljudmi, pojavne oblike ter razloge za pojav trgovine z ljudmi. Poseben poudarek je na samozaščitnih ukrepih, ki pripomorejo k večji varnosti mladih tako pri internetnih stikih, študijskih izmenjavah, pri iskanju študentskega

dela ipd. Delavnica ima za cilj, da bi mladi bili bolj pozorni na spremembe v svojem okolju, da bi jim bilo mar za kršenje človekovih pravic ter da bi se izognili rizičnim vedenjem v povezavi s trgovino z ljudmi. Trgovina z ljudmi je ena izmed oblik nasilja, ki je postala svetovni problem in ga ni mogoče prezreti. Zato je pri preprečevanju sodobnega suženjstva toliko bolj pomembno sodelovanje z organizacijami, ki skrbijo za vzgojo in izobraževanje, in s civilno družbo. Prav starši, učitelji, profesorji, kateheti in lokalna skupnost so prvi v stiku z mladostniki. Oni jih vzgajajo in vodijo na začetku življenjske poti in prav oni so tisti, ki jih naučijo, kaj je človeško dostojanstvo. So prvi, ki opazijo spremembe na otroku ali mladostniku.

Pojav trgovine z ljudmi je nepredvidljiv, nevaren za vsakogar in ne pozna milosti. Žrtve trgovine z ljudmi so fizično, psihično in duhovno zlorabljene. Zato je pomembno, da smo na vsakem koraku pozorni. Ko opa-

zimo pri sebi, bližnjem nevarnost ali ko slišimo, da se 'nekje nekaj dogaja', je treba obvestiti policijo ali nevladno organizacijo. Kajti trgovina z ljudmi ne počiva in pasti trgovine z ljudmi prežijo prav na vsakem koraku našega življenja. ■

#### Literatura:

Drobnak, Leja (2011): *Trgovina z ljudmi in neformalna ekonomija. Magistrsko delo*. Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.

Kara, Siddarth (2009): *Sex trafficking: Inside the business of modern slavery*. New York: Columbia University Press.

Shapland, Joanna; Ponsaers, Paul (ured.) (2009): *The informal economy and connections with organized crime*. Hague: BJu legal publishers.

Shelly, Louise (2010): *Human trafficking: A global perspective*. New York: Cambridge University Press.

*Informacije o brezplačnih delavnicah: Slovenska Karitas, Kristanova 1, Ljubljana; projekti@karitas.si oz. 01/300 59 62, 031 470 151 (dežurna številka).*